ESG-beleid: Rapportage 3e kwartaal 2026

Behalve dat het Pensioenfonds TNO per 1 juli over is gegaan naar het nieuwe pensioenstelsel, hebben we ook het ESG-beleidsplan voor de periode 2027-2029 vastgesteld. De voorkeuren van de deelnemers, die zijn uitgevraagd in het eerste kwartaal van 2026, vormden samen de wettelijke kaders de basis voor dit beleidsplan.
Het is een vervolg op hetgeen al gedaan is, maar voorziet ook in voornemens voor de ontwikkeling van ESG-integratie in de beleggingsportefeuille daar waar dit nog minder is ontwikkeld.

We hebben twee overkoepelende thema's geïdentificeerd:

- Een duurzame samenleving
- Een leefbare samenleving

Het thema 'Een duurzame samenleving' omvat de subthema's klimaatverandering, energietransitie en biodiversiteit.
Het thema 'Een leefbare samenleving' gaat over de kwaliteit van leven van het individu binnen de samenleving, waarbij gezondheid en fysieke en digitale veiligheid de belangrijkste aspecten zijn.

Bij elk subthema hebben we een doelstelling geformuleerd en waar mogelijk hebben we ook een KPI geformuleerd. De meeste hiervan zijn kwalitatief, omdat kwantitatieve meetbaarheid op ESG-gebied nog beperkt ontwikkeld is. We monitoren de ontwikkelingen wat betreft bijvoorbeeld biodiversiteit nauwlettend om te kijken of we kunnen komen tot een gerichtere aanpak van biodiversiteitsrisico's.
In het ESG-beleidsplan 2027-2029 geldt een belangrijke randvoorwaarde: het financieel rendement staat voorop, met ESG als belangrijke randvoorwaarde. ESG dient, rekening houdend met de mogelijkheden die het pensioenfonds daartoe heeft, zo goed mogelijk geïntegreerd te worden in de beleggingsportefeuille. We hebben daarom ook geen scherpe normstellingen voor bijvoorbeeld impactbeleggen vastgelegd. Dit is altijd een resultante van het beleggingsbeleid.

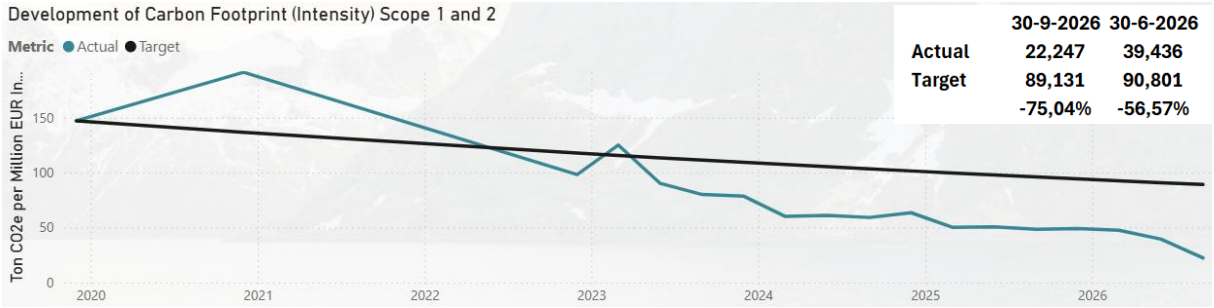
Voortgang CO_{2e}-reductie

Klimaatverandering wordt voor een belangrijk deel gedreven door de CO_2-uitstoot. Het pensioenfonds richt zich in het ESG-beleid op het terugdringen hiervan. Pensioenfonds TNO heeft in het duurzaamheidsbeleid de klimaatdoelen van Parijs (2015) als uitgangspunt. Een van de doelstellingen is om de opwarming van de aarde te vertragen, door te streven naar een maximale temperatuurstijging van 1,5 graad Celsius in 2050. Om dit te halen, zou er per jaar een reductie van de CO_2e uitstoot (koolstofdioxide of broeikasgas) van ten minste 7% moet worden gerealiseerd.

Pensioenfonds TNO meet de CO_2e-voetafdruk van zijn beleggingen van de liquide aandelenportefeuille en die van de liquide bedrijfsobligaties (samen ca. 50% van de totale beleggingsportefeuille). De meting gebeurt op basis van de scope 1[1] en scope 2[2]- gegevens van de betrokken bedrijven in de betreffende portefeuilles.

Per 1 juli 2026 is het pensioenfonds voor de categorie credits overgegaan op een benchmark met een klimaatdoelstelling. De samenstelling van de creditportefeuille is hierdoor veranderd, waardoor er meer in obligaties wordt belegd met een CO_2e-doelstelling. Hierdoor zien we voor de gehele portefeuille een sterke daling van de uitstoot ten opzichte van het kwartaal ervoor. Uit **figuur 1** kunnen we ook afleiden dat het pensioenfonds de reductie van de CO_2e ruim voor loopt op de doelstelling en een reductie van ongeveer 75% heeft bereikt.

Figuur 1: CO_2e-reductiedoelstelling liquide aandelen en liquide bedrijfsobligatieportefeuilles
Bron: Cardano

Een belangrijke bijdrage na 2023 wordt ook geleverd door het beleggingsfonds in aandelen met een specifieke Paris Aligned benchmark.

[1] Scope 1: de directe CO_2- uitstoot veroorzaakt door eigen installaties binnen een organisatie; bv. eigen gasverbruik en eigen brandstofverbruik.
[2] Scope 2: de indirecte CO_2-uitstoot van een bedrijf door opwekking van ingekochte en verbruikte elektriciteit- of warmte.

Impactbeleggingen in de beleggingsportefeuille

Het investeren in beleggingen die positief bijdragen aan onze ESG-doelstellingen (impact investments)[3] vinden we over het algemeen terug in niet-beursgenoteerde beleggingsinstrumenten. Binnen het thema 'Een leefbare samenleving' beleggen we in de categorie vastgoed in seniorenwoningen en via private equity beleggingen in innovatieve ondernemingen die zich richten op het ontwikkelen van nieuwe medicatie.

In de huidige mandaten voor de categorie (beursgenoteerde) bedrijfsobligaties hebben we echter ook een minimumpercentage vastgelegd dat belegd moet worden in zogenoemde Green Bonds. Dat zijn bijvoorbeeld obligaties die specifieke groenprojecten financieren.

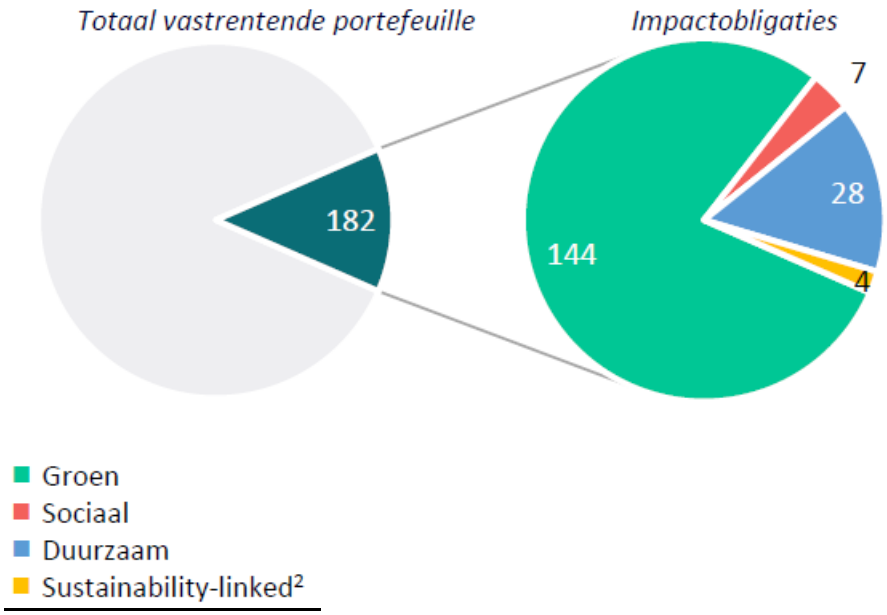
Meer specifiek wordt er onderscheid gemaakt naar de volgende categorieën van impactobligaties waarbij voor de definities wordt aangesloten bij internationale standaarden zoals de Green Bond Principles[4]: Green bonds, Social bonds, Sustainable bonds, Sustainability linked bonds. Deze obligaties worden uitgegeven door (lokale) overheden en bedrijven en hebben als uitgangspunt dat ze positieve impact maken op duurzaam en/of sociaal gebied. Denk hier bijvoorbeeld aan het realiseren van duurzame energieprojecten (Green bonds), of ouderenzorg-projecten (Social bonds).

In onze portefeuille was per 30 september 2026 EUR 182 mln. belegd in impactobligaties. Dat is lager dan het kwartaal ervoor, wat deels te verklaren is doordat de wegingen voor staatsobligaties zijn met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel aangepast, waardoor de absolute omvang van het bedrag dat belegd wordt in impactobligaties kleiner is geworden. Het overgrote deel belegd in Green bonds, een klein deel in de andere categorieën. Qua omvang hebben ‘groene’ staatsobligaties uit Duitsland, Nederland en Frankrijk het grootste gewicht.
Daarnaast is de absolute omvang lager doordat we de benchmark van de bedrijfsobligatie-portefeuille hebben aangepast. De managers van deze portefeuille beleggen nog steeds meer dan het minimum in deze obligaties.

[3] Volgens de definitie van het GIIN (Global Impact Investing Network Impact): investments are investments made with the intention to generate positive, measurable social or environmental impact alongside a financial return.

[4] https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/green-bond-principles-gbp/

Figuur 2: Verdeling over de categorieën impactobligaties in de portefeuille van Pensioenfonds TNO.

Uitsluitingen

Pensioenfonds TNO sluit directe beleggingen in sommige bedrijven en landen uit.
We willen niet beleggen in bedrijven die een of meerdere Global Compact principes schenden en ook niet in bedrijven die zich bezighouden met tabak, de controversiële wapenindustrie, fossiele brandstoffen en bedrijven die gesanctioneerd zijn.

In het derde kwartaal hebben we een herijking gedaan van het universum dat onze ESG-adviseur Cardano screent. Er bleek een groot aantal ondernemingen op de uitsluitingslijst te staan die (ver) buiten de universa vallen waar het pensioenfonds normaal gesproken in belegt. Veel namen op de lijst waren bijvoorbeeld dochterondernemingen van grotere (uitgesloten) beursgenoteerde ondernemingen of genoteerd aan beurzen waar het pensioenfonds nooit in zou beleggen.

Er worden vanaf heden op een representatiever universum op basis van 12 indices van verschillende beleggingscategorieën gescreend, aansluitend op de portefeuille van het pensioenfonds. Dit maakt de lijst korter en overzichtelijker. In totaal staan er nu 160 ondernemingen op de uitsluitingslijst. In de tabel staat hiervan een overzicht.

Landen kunnen worden uitgesloten sanctionering door de VN en de EU of doordat zij de kwalificatie 'Not Free' hebben van Freedom, of vanwege beide. Op landenniveau staan er onveranderd in totaal 60 landen op de uitsluitingslijst.

Tabel 1: Aantal uitsluitingen op ondernemings- en landenniveau per oktober 2026.

Ondernemingen

Controversiële wapens	**35**
waarvan nucleair	20
International standards (UNGC etc.)	**65**
waarvan icm controversiële/nucleaire wapens	4
waarvan icm steenkool	5
Sancties	**2**
SOE Financing	**1**
Onconventioneel olie&gas, arctic drilling	**16**
Steenkool, energiegeneratie en productie	**24**
Tabak	**17**
	160

Landen

Freedom House 'Not Free'	**59**
waarvan ook gesanctioneerd door EN/VN	19
Gesanctioneerd door EU/VN, maar niet 'Not Free'	**1**
	60

Stewardship

Stewardship is het geheel van beleggersactiviteiten om langetermijnwaarde en duurzaamheid te bevorderen via zowel engagement als stemmen.

Stemmen

Voor wat betreft het stemgedrag van ons pensioenfonds is aansluiting gezocht bij de duurzaamheidsthema's die het pensioenfonds belangrijk vindt. Dit resulteerde erin dat de fondsmanager van het aandelenfonds, namens het pensioenfonds, is gevraagd te stemmen overeenkomstig het SRI-beleid van ISS (https://www.issgovernance.com/file/policy/active/specialty/SRI-International-Voting-Guidelines.pdf?v=1). Naast een brede focus op klimaat is er daarnaast ook veel aandacht voor sociale en governance vraagstukken zoals het benoemen van bestuursleden. Op grond van lokale regelgeving is het overigens niet mogelijk om bij elk bedrijf op de vergadering van een stem uit te brengen.

In het derde 3e kwartaal waren er 18 aandeelhoudersvergaderingen waarop in totaal 221 keer gestemd werd. Hiervan is er 41 keer tegen het voorstel van het management gestemd.

Engagement

Het engagementbeleid van onze beleggingsfondsmanagers in de andere categorieën liquide beleggingen is publiekelijk toegankelijk via de volgende websites:

Aandelen opkomende landen:
- https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship
- https://about.vanguard.com/investment-stewardship/

Obligaties: LDI, Europese bedrijfsobligaties
- https://www.blackrock.com/corporate/about-us/investment-stewardship

Europese bedrijfsobligaties:
- https://www.mandgplc.com/~/media/Files/M/MandG-Plc/documents/responsible-investing/stewardship/mg-investments-annual-stewardship-report-2021.pdf

Obligaties opkomende landen:
- https://www.nb.com/pages/public/global/esg-investing.aspx

Engagement maakt voor actief beheerde mandaten uit van het beleggingsproces. Bij niet succesvolle engagement kan dit gevolgen hebben voor de positie van een aandeel of obligatie in de beleggingsportefeuille.
Een van de projecten voortvloeiend uit het nieuwe ESG-beleid 2027-2029 is dat het pensioenfonds het engagement- en stembeleid gaat evalueren.